15/09/2020

ΠΙΟΠ: «Το αρχείο κρύβει μυστικά»

/ Παιδεία και Πολιτισμός

Πώς λειτουργεί ένα Αρχείο; Ποιους ανθρώπους απασχολεί και ποια τα μυστικά που μπορεί να κρύβει στις συλλογές του; Τι μπορούμε να ανακαλύψουμε για την ιστορία της Ελλάδας του 20ού αιώνα; Το Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς (ΠΙΟΠ) οργανώνει, την Τετάρτη 16 και την Παρασκευή 18 Σεπτεμβρίου (ώρα 19:00), δύο θεματικές ξεναγήσεις, για ενήλικες, στο Ιστορικό Αρχείο του, στον Ταύρο (Δωρίδος 2 & Λεωφόρος Ειρήνης).

«Στόχος μας είναι να γνωρίσουν οι επισκέπτες το περιεχόμενο του αρχείου και τι μπορεί να μάθει κανείς από αυτό, από τη θέση είτε του ειδικού ερευνητή είτε του γενικού κοινού. Να έρθουν σε επαφή με την ιστορία της Ελλάδας του 20ού αιώνα, μέσα από πολύ συγκεκριμένα, αντιπροσωπευτικά τεκμήρια, αλλά και μέσα από τον τρόπο οργάνωσης ενός αρχειακού φορέα. Να μπουν, δηλαδή, λίγο στα εσωτερικά ενός αρχειακού φορέα, επισκεπτόμενοι και τα ‘παρασκήνιά’ του», τονίζει στο ΑΠΕ-ΜΠΕ η Ελένη Μπενέκη, προϊσταμένη του Ιστορικού Αρχείου ΠΙΟΠ, το οποίο έχει

δραστηριοποιηθεί σε ένα πολύ μεγάλο φάσμα δράσεων για το γενικό κοινό και την ανάπτυξη της ιστορικής κουλτούρας. Μεταξύ αυτών, οι θεματικές ξεναγήσεις και οι εκδηλώσεις που σχετίζονται με την τέχνη και την ιστορία, όπως για παράδειγμα το θέατρο – ντοκουμέντο ή η εικαστική τάση art in archive.

Το Ιστορικό Αρχείο του ΠΙΟΠ διατηρεί αρχεία ελληνικών τραπεζών, τις οποίες απορρόφησε ο Όμιλος Πειραιώς στο παρελθόν, καθώς και αρχεία φορέων και επιχειρήσεων που συνδέθηκαν μ’ αυτές. Συγκεκριμένα, φυλάσσει αρχεία 7 τραπεζών, 5 κρατικών οικονομικών οργανισμών, 55 επιχειρήσεων, 5 ιδιωτικά και 3 συλλογικών σωμάτων. Το υλικό του, που χρονολογείται κυρίως από τη δεκαετία του 1920, προσεγγίζει τα 20.000 τρέχοντα μέτρα (μονάδα μέτρησης αρχείων), όγκος που το κατατάσσει δεύτερο σε μέγεθος αρχείο στη χώρα. Λυτά έγγραφα, κατάστιχα, μετοχές, χάρτες, σχέδια, φωτογραφικό και οπτικοακουστικό υλικό, τρισδιάστατα αντικείμενα, σπάνια βιβλία και εκδόσεις ειδικού ενδιαφέροντος συγκροτούν τις συλλογές του. «Το υλικό είναι πρωτότυπο, παρθένο στην έρευνα και όλο μαζί απαντά στο ερώτημα περί ανάπτυξης της Ελλάδας του 20ού αιώνα, με τις διακυμάνσεις που είχε αυτή η ανάπτυξη και τα μοντέλα που επιχειρήθηκαν να εφαρμοστούν, όσον αφορά τόσο στην οικονομία και τους επιμέρους κλάδους της, όσο και στις κοινωνικές εκφάνσεις της οικονομίας, το κοινωνικό αντίκτυπο, δηλαδή», διευκρινίζει στο ΑΠΕ-ΜΠΕ η κ. Μπενέκη. Και προσθέτει: «Για παράδειγμα, οι κρατικές προτεραιότητες και στρατηγικές περί ανάπτυξης αποτυπώνονται πολύ καλά γιατί, εκτός των άλλων, έχουμε τα αρχεία δυο μεγάλων κρατικών τραπεζών, της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος -η οποία ήταν κοινωφελής οργανισμός από το 1929 που ιδρύθηκε ως το 1991- και της ΕΤΒΑ (Ελληνική Τράπεζα Βιομηχανικής Αναπτύξεως) που ιδρύθηκε το 1964 και απορροφήθηκε από τον Όμιλο το 2002».

Σε αυτό το τεράστιο υλικό, πρόσβαση μπορούν να έχουν όχι μόνον οι κατ’ επάγγελμα ερευνητές διαφόρων ειδικοτήτων, αλλά οποιοσδήποτε. «Κάθε ενδιαφερόμενος χρήστης του αρχειακού υλικού έχει στη διάθεσή του ορισμένα εργαλεία έρευνας, αποδελτιώσεις για παράδειγμα, όλων των θεμάτων ημερήσιας διάταξης των διοικητικών συμβουλίων των κύριων τραπεζών και οργανισμών των οποίων το αρχείο φυλάσσουμε. Έτσι, και εφαρμόζοντας την αρχή του “ ανοικτού αρχείου” κάθε χρήστης απολαμβάνει τη βοήθειά μας στην προσπάθεια να πλοηγηθεί στο Αρχείο ικανοποιώντας τα ερωτήματά του», μας εξηγεί.

Στο Ιστορικό Αρχείο του ΠΙΟΠ ανήκουν επίσης τα αρχεία των πιστωτικών οργανισμών που δημιουργήθηκαν για να διαχειριστούν το Σχέδιο Μάρσαλ στην Ελλάδα. «Ήταν πιστωτικοί οργανισμοί γιατί είχαν αναλάβει να δίνουν τα χαμηλότοκα δάνεια που προέβλεπε το Σχέδιο Μάρσαλ σε εταιρείες ιδιωτικές ή κοινής ωφελείας προκειμένου να πετύχουν την ανασυγκρότησή τους και, τελικά,

να ενθαρρυνθεί η συνολική ανασυγκρότηση της οικονομίας της χώρας. Αυτοί οι οργανισμοί στη διαδοχή τους απορροφήθηκαν στην ίδρυση της ΕΤΒΑ (Εθνική Τράπεζα Βιομηχανικής Αναπτύξεως) το 1964. Έτσι, στο αρχείο της ΕΤΒΑ (που το 2002 πέρασε στον Όμιλο Πειραιώς) υπάρχουν ενσωματωμένα και αυτά τα αρχεία», πληροφορεί το ΑΠΕ-ΜΠΕ η προϊσταμένη του Ιστορικού Αρχείου του ΠΙΟΠ.

Η ίδια θεματολογία συμπεριλήφθηκε σε αρκετές δράσεις, δίνοντας γι’ άλλη μια φορά το στίγμα ως προς τον ρόλο που μπορεί να παίξει ένα αρχείο, πέρα από τη διάσωση του υλικού. Έτσι, το 2013, εν μέσω κρίσης, προκρίθηκε το ζήτημα του Σχεδίου Μάρσαλ ως ένα ενδιαφέρον ιστορικό ανάλογο. «Φυσικά από μόνο του δεν θα μας μάθαινε πώς θα διαχειριζόμασταν την κρίση, αλλά θεωρήσαμε ότι θα ήταν πολύ χρήσιμο να ξέρει η κοινή γνώμη πώς η χώρα έκανε μετά τον πόλεμο μια νέα επανεκκίνηση, πώς χρησιμοποίησε τη βοήθεια, σε τι βαθμό και σε ποια κατεύθυνση, αλλά και τι άφησε πίσω της, ίσως και συγκριτικά με τις άλλες 16 χώρες της Ευρώπης που πήραν επίσης Σχέδιο Μάρσαλ. Η προσπάθεια αυτή απέδωσε 5.000 τρέχοντα μέτρα, πολύ μεγάλο όγκο υλικού! Το να έχουμε ένα γενικό κοινό, δηλαδή όλους μας, πιο υποψιασμένους περί της ιστορίας, νομίζουμε ότι είναι βασική στοχοθεσία ενός αρχειακού φορέα», τόνισε στο ΑΠΕ-ΜΠΕ η κ. Μπενέκη.

Στις δυο ξεναγήσεις, πέρα από τα … μυστικά ενός αρχείου, θα αποκαλυφθούν και ενδιαφέρουσες πληροφορίες για το κτίριο που το στεγάζει, στον Ταύρο. Η πρώην χυμοποιία του 1949, που πήρε δάνειο από την Αγροτική Τράπεζα (ΑΤΕ), κατά πάσα πιθανότητα στο πλαίσιο του Σχεδίου Μάρσαλ ως μια μικρή γεωργική βιομηχανία, τροφοδοτούσε επίσης με φρουτώδη γλυκίσματα καλά ζαχαροπλαστεία της Αθήνας. Πολύ γρήγορα, το 1961, πτώχευσε και περιήλθε στη δανείστρια τράπεζα, φιλοξενώντας έκτοτε το αρχείο της ΑΤΕ. Όταν το 2013 περιήλθε στην ιδιοκτησία του Ομίλου, στέγασε το πολύτιμο Ιστορικό Αρχείο του ΠΙΟΠ και τις ποικίλες, ανοικτές στο κοινό, δράσεις, που του προσέδωσαν μια συγκεκριμένη και συνεπή φυσιογνωμία, η οποία το κάνει να ξεχωρίζει.

Σημειώνεται ότι λόγω των ειδικών συνθηκών, και έχοντας ως προτεραιότητα τη δημόσια υγεία, η δράση θα πραγματοποιηθεί σύμφωνα με τα προβλεπόμενα μέτρα.

Πηγή: ΑΠΕ-ΜΠΕ